

Helsingin kaupungin sosiaalitoimen menettely adoptioneuvonnan aloittamisessa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 5.4.2022 osoittamassaan kantelussa arvostellut Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan menettelyä adoptioasiansa käsittelyssä. Kantelun mukaan johtava sosiaalityöntekijä A ei ollut vastannut kantelijan hänelle asiasta lähettämiin sähköpostiviesteihin. Kantelijan näkemyksen mukaan viesteihin vastatessaan A on lisäksi pitkittänyt asiaa ja yrittänyt saada hänet harkitsemaan adoptiota uudestaan.

SELVITYS

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja sekä perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja ovat 26.9.2022 toimittaneet asiasta selvityksen, johon sisältyvät perhepalvelujen johtajan ja perheiden erityispalvelujen päällikön 15.9.2022 päivätyt lausunnot sekä perheoikeudellisten asioiden päällikön ja johtavan sosiaalityöntekijän A:n selvitys asiaan liittyvine asiakirjoinaan.

VASTINE

Kantelija ei ole käyttänyt hänelle varattua tilaisuutta antaa hankitusta selvityksestä vastinettaan.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Adoptiolain (22/2012) 21 §:n mukaan lapsen vanhemman, joka aikoo antaa alaikäisen lapsensa adoptiolapseksi, ja henkilön, joka aikoo adoptoida alaikäisen lapsen, on pyydettävä adoptioneuvonnan järjestämistä. Adoptioneuvonnan tehtävistä säädetään lain 24 §:ssä. Siinä muun ohella selvitetään ja arvioidaan pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädetyin tavoin, ovatko adoption edellytykset olemassa.

Adoptiolain 23 §:n mukaan, kun lapsen vanhempi, joka aikoo antaa alaikäisen lapsensa adoptiolapseksi, on pyytänyt adoptioneuvonnan järjestämistä, adoptioneuvonnan antajan on nimettävä adoptoitavalle lapselle adoptioneuvonnasta vastaava sosiaalityöntekijä sekä aloitettava adoptioneuvonnan antaminen viivytyksettä. Lain 30 §:n 1 momentin mukaan adoptiolupaa ja adoption vahvistamista koskevan hakemuksen tekemistä varten adoptioneuvonnan antajan on annettava kirjallinen selvitys adoptioneuvonnan antamisesta. Selvityksestä on käytävä ilmi tarpeelliset tiedot asiaan osallisista ja heidän olosuhteistaan.

Hallintolain (434/2003) 7 §:n 1 momentin (368/2014) mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan selvitys

Perheoikeudellisten asioiden päällikön ja johtavan sosiaalityöntekijän selvityksen mukaan asiassa kyseessä oleva perheen sisäinen adoptio ei yleensä ole kiireellinen asia. Adoptio ei muuta lapsen arkea ja oheishuoltajuudella voidaan antaa lapsen vanhemman puolisolle huoltajan oikeus hoitaa lapsen asioita. Poikkeuksellisesti voidaan perheen sisäistä adoptiota hoitaa kiireellisesti esimerkiksi, jos biologinen vanhempi on vakavasti sairas.

Selvityksen mukaan kantelija oli ollut ensimmäisen kerran yhteydessä adoptioneuvontaan 27.10.2021 ja saanut ilmoittautumislomakkeen 30.11.2021. Kantelija oli ilmoittautunut adoptioneuvontajonoon palauttamalla ilmoittautumislomakkeen Helsingin perheoikeudellisten asioiden

adoptioryhmälle 14.1.2022. Selvityksen mukaan asiakkaat joutuvat odottamaan adoptioneuvonnan aloittamista perheen sisäisessä adoptiossa lomakkeen saapumisesta yleensä kahdesta kolmeen kuukauteen.

Ilmoittautumislomakkeesta oli ilmennyt kantelijan avioliiton lapsen äidin kanssa kestäneen alle vuoden. Tämän jälkeen kantelijalle oli selvitetty sähköpostitse, että perheen sisäisessä adoptiossa edellytetään lapsen ja hakijan välisen suhteen riittävää kestoa. Kantelija ei ollut käyttänyt mahdollisuutta tarjottuun keskustelu aikaan.

Selvityksessä esitetyn näkemyksen mukaan kantelijaa on kohdeltu hyvän hallintotavan mukaisesti, asian käsittelyä ei ole tahallisesti pitkitetty, ja kantelijan viesteihin on vastattu kohtuullisessa ajassa.

Arviointi

Adoptiolaisissa ei ole säädetty siitä, että adoptioneuvonnan antaminen olisi aloitettava viivytystä tilanteessa, jossa henkilö, joka aikoo adoptoida lapsen, pyytää adoptioneuvonnan järjestämistä. Adoptiolain esitöissä ([HE 47/2011 vp](#), s. 54) on todettu, ettei adoptioneuvonnan aloittaminen perheen sisäisissä adoptioissa ole välttämättä yhtä kiireellistä kuin kysymyksen ollessa lapsen sijoittamisesta uuteen perheeseen, koska lapsi yleensä jo asuu yhdessä tulevan adoptiovanhempansa kanssa. Esitöiden mukaan tällaisissakin tapauksissa adoptioneuvonnan antaminen on kuitenkin aloitettava niin joutuisasti kuin mahdollista, jotta lapsen sosiaalisen vanhemman vanhemmuuden vahvistaminen myös juridiseksi vanhemmuudeksi ei tarpeettomasti viivästy.

Laillisuusvalvontakäytännössä viranomaisen neuvonta- ja vastaamisvelvollisuuteen on vakiintuneesti katsottu kuuluvan, että viranomainen vastaa toimivaltaansa kuuluviin asiallisiin ja riittäväällä tavalla yksilöityihin tiedusteluihin, kysymyksiin ja muihin yhteydenottoihin, joihin asiakas selvästi jää odottamaan vastausta. Hallinnon asiakkaan ei pitäisi jäädä epätietoiseksi siitä, onko hänen viestinsä vastaanotettu ja aiotaanko siihen vastata.

Hallintolain esitöiden ([HE 72/2002 vp](#), s. 63) mukaan voidaan yleisesti lähteä siitä, ettei hallintoasian hoitamista tai asiointia koskeviin kysymyksiin vastaaminen edellytä viranomaiselta erityisiä toimenpiteitä. Vastaus voidaan useimmissa tapauksissa antaa heti.

Viranhaltijalla on katsottu olevan velvollisuus seurata käyttöönsä annettuun sähköpostiosoitteeseen saapuneita viestejä ja huolehtia niiden asianmukaisesta käsittelemisestä. Tämä voi tarkoittaa vastaamista suoraan lähettäjälle tai viestin siirtämistä jollekin toiselle viranhaltijalle tai viraston yleiseen sähköpostiin. (Apulaisoikeuskanslerin päätös 25.8.2021 [OKV/603/10/2020](#)).

Kantelijan ilmoittauduttua adoptio-neuvontaan 14.1.2022 päivätyllä lomakkeella on häneen oltu yhteydessä sähköpostitse ensimmäisen kerran 24.1.2022. Tämän jälkeen asiaa on selvitetty ja kantelijalle on annettu adoptioon liittyvää neuvontaa sähköpostitse sekä 7.3.2022 tiedusteltu halukkuutta keskusteluaikaan. Adoptio-neuvonta on näin ollen aloitettu lyhyen ajan kuluessa ilmoittautumislomakkeen saapumisesta ja kolmessa kuukaudessa ensimmäisestä yhteydenotosta, mikä vastaa selvityksessä todettua tavanomaista adoptio-neuvonnan aloittamisen odotusaikaa. Adoptio-neuvontaan liittyvät sähköpostiviestit ovat sisällöltään perustuneet adoptio-laissa sille asetettuihin tehtäviin.

Asiasta saamastani selvityksestä ei kuitenkaan ilmene, että kantelijalle olisi vastattu hänen asiaa koskeneeseen ensimmäiseen eli 27.10.2021 johtava sosiaalityöntekijä A:lle lähettämäänsä sähköpostiviestiin, jossa kantelija oli ilmoittanut halukkuudestaan perheen sisäiseen adoptioon, tai että asiassa oli sen perusteella ryhdytty muihinkaan toimiin. Selvityksen liitteenä toimitetusta sähköpostikirjeenvaihdosta ilmenee, että kantelijalle oli lähetetty ilmoittautumislomake vasta runsas kuukausi myöhemmin 30.11.2021 hänen 29.11.2021 koko adoptioasioiden työryhmän jakelulla lähettämänsä sähköpostiviestin saapumisen jälkeen. Selvityksestä ei ilmene myöskään mitään syytä siihen, miksi kantelijan ensimmäiseen asiaa koskeneeseen yhteydenottoon ei ollut reagoitu.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Asiasta käytettävissäni olevan selvityksen perusteella totean, että Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan perheoikeudellisten asioiden yksikön johtava sosiaalityöntekijä A ei ollut vastannut kantelijan hänelle 27.10.2021 sähköpostitse lähettämään yhteydenottoon tai toimittanut sitä yksikössä muutoin käsiteltäväksi. Nähdäkseni hyvän hallinnon mukaista olisi ollut antaa kantelijalle heti hänen mainitun ensimmäisen yhteydenottonsa jälkeen tarvittava ohjaus adoptio-neuvontajonoon ilmoittautumiseksi. Ottaen huomioon, ettei mainittu laiminlyönti kuitenkaan ole asiaa kokonaisuutena arvioiden olennaisesti viivästyttänyt käsittelyä, ei se anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan näkemykseni A:n tietoon.

Asiassa ei muutoin ole käynyt ilmi Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan menetelleen kantelijan adoptioasiaa käsitellessään lainvastaisesti tai laiminlyöneen velvollisuuksiaan.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Maija-Liisa Goebel